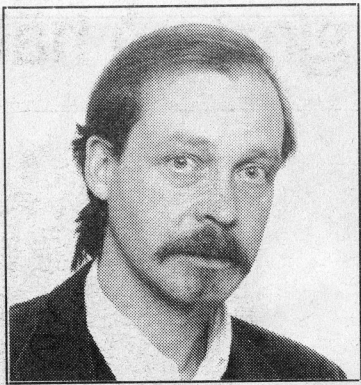

Fredagsreporter till Sydafrika inför valet

■ **Ove Lindberg**, till vardags reporter och fotograf på Kuriren Fredag, byter nu den till synes lugna gången i Hälsingland mot den blodiga och våldsamma valrörelsen i Sydafrika.

Från och med den här veckan och fem veckor framöver ska han tillsammans med 30 andra svenskar arbeta som fredsövervakare inför, under och efter det första fria och demokratiska valet efter 300 år av kolonialt styre. Totalt befinner sig tusentals valobservatörer från hela världen i Sydafrika för att möjliggöra valet.

För Ove Lindberg, som kan Afrika efter flera år av biståndsarbete i Benin, Sudan och Nigeria, uppväger möjligheten att vara i världspolitikens centrum det faktum att uppdraget är förknip-

Ove Lindberg.

pad med risk att utsättas för våld.

– Visst är jag rädd. Det gäller bara att man lär sig hantera sin rädsla. Men rädslan uppväger inte på långt när grejen att vara med när den sista bastionen av formaliserad rasism faller. Det väger utan tvekan över.

Petter tar plats vid Westerbergs sida

■ **Petter Odmark**, 24-årig söderhammare jobbar numera sida vid sida med socialministern Bengt Westerberg.

Petter Odmark är vice ordförande i liberala ungdomsförbundet och har läst statskunskap och öststatskunskap i Uppsala.

På socialdepartementet jobbar han som politiskt sakkunnig och ska samla bakgrundsmaterial, förbereda debattartiklar och skriva en del tal.

VD avgår

■ **Lars-Erik Jäderberg**, VD för Söderhamns Energi AB, avgår med omedelbar verkan från sin tjänst. Samarbetsvårigheter anges som skäl bakom avgången.

VD kommer

■ Bruks Mekaniska i Arbrå ska få en ny VD; **Stig Nordqvist**, som närmast kommer från Eskilstuna vagnfabrik.

Anders Nilsson, som varit företags VD i fyra år, lämnar Bruks. Han tycker att han har gjort sitt på företaget och poängterar att valet är hans eget och ingen annans.

Anders Nilsson slutar i början av juni och har då tänkt sig att vara ledig ett längre tag för att "ladda batterierna".

HEMMA IGEN!

Nyligen hemkommen, har **Jerker Svensson**, 43 år, ännu inte hunnit smälta alla intryck från sitt uppdrag i Sydafrika. Långt ifrån det trygga hemmet i Ramsjö, Bjuråker och familjen, arbetade han i sju veckor som fredsövervakare i ett land där våldet märkbart trappas upp inför det stundande valet.

– Varför jag anmälde mig till uppdraget? Det beror på mitt politiska engagemang, men även på att jag ville vara delaktigt i ett historiskt skede, säger **Jerker Svensson**.

Till skillnad från valövervakaren har fredsövervakaren en bredare uppgift att sköta i det land som ansvarig organisation arbetar i. Oftast befinner sig en fredsövervakare en längre tid i observationslandet för att grundligare lära känna kulturen och situationen. Fredsövervakaren deltar i de flesta sammanhang under valkampanjen, som en neutral observatör under till exempel politiska möten och demonstrationer. Deras närvaro ska förhoppningsvis förhindra att våldsamheter bryter ut. Om det krävs fungerar fredsövervakaren också som en medlare mellan olika parter. Om våldsamheter förekommer, rapporterar fredsövervakaren detta vidare till polismyndigheten.

Valövervakaren jobbar endast under valskedet och bevakar att valet går rätt till.

På begäran

Jerker Svensson ansökte om uppdraget som fredsövervakare inför valet i Sydafrika hos Pensa, Peace Monitoring in South Africa, en Sidastödd paraplyorganisation för 16 svenska folkrörelser. Pensa bildades efter en begäran från sydafrikanska organisationer. Tillsammans med nio andra svenskar med erfarenheter från att arbeta i tredje världen, åkte han iväg i mitten av februari, väl medveten om vad han gav sig in i.

– Jag och min familj bodde två år i Eritrea då det rådde undantagstillstånd hela tiden. Nog var jag lite förberedd på vad som väntades av mig, säger **Jerker Svensson**.

De svenska deltagarna placerades ut i olika delar av Sydafrika och Jerker Svensson hamnade i Natalprovinsen, där han arbetade tillsammans med fredsövervakare från Australien, Tyskland och Schweiz. De kom från kyrkliga organisationer i respektive hemland, men även andra organisationer som Empsa, Nim och FN:s organ Unomsa hade observatörer på plats.

– Det har varit sju psykiskt påfrestande veckor, säger **Jerker Svensson**. Vi jobbade nästan dygnet runt. Det hände mycket och man går inte oberörd ur en liknande situation. För mig var det lagom och det känns bra att komma hem igen.

Jerker Svensson åkte hem någon dag tidigare än beräknat, eftersom familjen krävde detta. Under dessa sju veckor som Jerker Svensson befunnit sig i Natalprovinsen, har våldet märk-

Hemma igen, efter sju strapatsrika veckor som fredsövervakare i Sydafrika, är **Jerker Svensson** från Bjuråker. Närmast honom sitter svägerskan **Annsöfi Lindberg** med **Pella** i famnen, samt hustrun **Elisabeth Lindberg**.

Jerker Svensson, fredsövervakare i Sydafrika hemma igen efter sju veckor:

”Det har varit sju psykiskt påfrestande veckor, säger **Jerker Svensson**. Vi jobbade nästan dygnet runt. Det hände mycket och man går inte oberörd ur en liknande situation.”

bart trappats upp. Han säger till och med att det är inbördeskrig redan i Sydafrika.

Eftersom hans uppgift var att neutralt övervaka olika händelser, vill han inte gärna tala om vem som gjorde vad. Det har ingen betydelse, därför att de politiska skiljaktigheterna är grunden i en demokrati. Skulden till att våldet brer ut sig i det demokratiska födsloarbetet i Sydafrika, lägger **Jerker Svensson** på det gamla apartheidsystemet.

– Jag träffade en familj vars medlemmar hade olika politiska åsikter, och det accepterades inom familjen i allra högsta grad. De blev chockade över att man dödade varandra, och familjen blev också personligen drabbad av våldet utifrån, av andra människor, säger **Jerker Svensson**. De som utövar våldet idag, följer bara ett system som varit legalt tidigare. Det finns mängder av vapen i landet, ingen har problem att skaffa sig skjutvapen.

Politiska motsättningar

Natalprovinsen är det oroligaste området i Sydafrika. När gränserna för provinserna upprättades, de så kallade homelands, placerades KwaZulu-folket här. De politiskt aktiva i detta område, betraktar provinsen som sitt land och de säger att de har redan en kung, eller ledare. Våldsamheterna härrör inte ur etniska motsättningar, utan är politiska. Många från zulufolket är anhängare till andra partier. Den politiska grupp som inte vill ha ett val den 27 april, Inkatha Freedom Party, IFP, har kanske 20 procent av befolkningens stöd, tror utomstående bedömare.

Dödslistor

Det spända läget mellan de politiska grupperna ger sig uttryck i bland annat att hus

bränns ner i byarna. Främst äldre hemlösa människor flyr och gömmer sig i sockerrörsfälten.

Jerker Svensson och hans grupp fann dödslistor - pamfletter följda av en uppräkningsnamn på människor som be-tecknades som förrädare eller fiender endast på grund av sin politiska åsikt, och som därför förtjänade att dö enligt upphovsmannen.

När **Jerker Svensson** var med vid en demonstration med cirka 35 000 deltagare, var läget spant. Plötsligt startade en skottlossning - någon sköt i luften i närheten av **Jerker Svensson** och han kastade sig raklång på marken. Lika snabbt som skottlossningen började, slutade den, och fredsövervakarna lyckades dämpa ner oroligheterna med sitt agerande efter skottlossningen.

Jerker Svenssons grupp från Sverige var den andra som åkte. Ytterligare två grupper av svenskar reser till Sydafrika för övervakningsarbete, men fortsätter våldet att öka är det inte helt omöjligt att det avbryts, tror han.

Om nu valet genomförs som beräknat den 27 april, fortsätter **Pensa** skicka övervakare från Sverige. Det första valet är bara ett steg mot demokratistyre i Sydafrika. Redan i höst ska det följas upp av lokala val.

– Jag tycker att vårt arbete gav resultat. Det kändes att vår närvaro hindrade att våld begicks och dämpade oroligheterna, säger **Jerker Svensson**. Vi var obehövade och reste ofta utan någon speciell eskort. Vi blev också respekterade för vårt arbete, som bland annat innebar att förhandla mellan olika parter och bygga upp ett förtroende för varandra. Jag skulle vilja åka igen, men då tar jag min fru med mig.

EWA NILSSON

Hälsingebock i ny skepnad

■ Se opp för hälsingebocken, ty nu är den utrustad med linblomma och allt!

Marknadsföraren **Tommy Hildorsson** berättar om den exklusiva nyheten i ett brev från sitt Bjuråker. Hildorsson gör ingen hemlighet av att det är just han som är ansvarig för bockprojektet och att han dessutom, till

yttermera visso, "under ca 1 år arbetat för att samla hantverket i Hälsingland och samlat marknadsföra det ut i landet - ut i världen."

Bocken är så att säga spjutspetsen i den hälsingska hantverksattacken mot omvärlden. "En attraktiv suverän...inte längre färglös...dekorerad med Hälsinglands landskapsblomma linblomma...sträcker den sig mot skyn fylld av liv", förklarar **Hildorsson**.

Vi får veta att Hälsingebocken sedan slutet av 1950-talet tillverkats i trä och i fem olika storlekar. Och en bock är, eller har hittills varit, betsad, bränd eller naturell.

Men, som **Hildorsson** mycket riktigt påpekar, IDAG GÖR DEN ENTRÉ I NY SKEPNAD.

– Idag fem månader efter att tanken på en dekorationsmålning av bocken fötts, har man enats om att ge den det utseende som den presenteras i, förklarar hantverksinnovatören från Bjuråker.

Vem "man" är?

Vi satsar en femma på att **Hildorsson** suttit som enväldig jury.

Nydekorerad med färgerna blått och gult och lite grönt sträcker sig vår hälsingebock mot skyn.